

FADER JOHANNES

-ur *"Everyday Saints"*

Detta är en samling berättelser om en munkpräst, Fader Johannes Krestiankin, som levde större delen av sitt liv på Pskov Grottkloster nära Pechory i västra Ryssland. Den som berättar är Fader Tikhon (också munkpräst), som var ett av Fader Johannes andliga barn.

Den första gången jag såg Ärkimandrit¹ Johannes Krestiankin 1982 var när jag besökte klostret i Pechory. Den gången gjorde han inte något större intryck på mig: en sympatisk äldre man i ganska gott fysiskt tillstånd (han var redan 72 år) som alltid skyndade sig hit eller dit, lite stressad till och med ... fast alltid med en stor skara pilgrimer omkring sig. I jämförelse med honom verkade de andra boende på klostret att vara mycket striktare, mer asketiska, och på något sätt mer korrekta.

Vanligtvis innan aftongudstjänsten skulle börja sprang en underlig procession ut ur brödernas bostäder. Fader Filaret, den unga administratören på klostret, tog Fader Johannes i armen och, nästan i springande fart, drog med honom någonstans så fort att han knappt hängde med. Efter dessa två följde omedelbart en skara pilgrimer som väntade på sin chans att prata med Fader Johannes, där på gatan. Och alla sprang rakt fram genom hela innergården – kapparna fladdrade i vinden – Fader Johannes snubblade på sina egna fötter då och då, andfådd, han försökte att välsigna några pilgrimer och

samtidigt svara på teologiska frågor! Fader Filaret blev alltid arg och skällde – ibland på Fader Johannes ibland på pilgrimerna, som han ibland drev undan med sitt paraply. Till slut drog han in Fader Johannes i kyrkan och ledde honom raskt fram till altaret.

Jag måste tillägga att vår unga administratör inte agerade på detta sätt av illvilja, utan därför att han var rädd att Fader Johannes skulle bli förkyld av vinterns kyla. När vädret blev bättre fanns det på allvar en risk att Fader Johannes inte skulle komma fram till kyrkan alls, därför att han ibland omringades av så många människor som sökte hans välsignelse i flera timmar.

Tillsammans tittade jag och mina vänner och kollegor i novisskaran på medan detta utspelade sig dag efter dag. Och vi skrattade hjärtligt tills det till slut började gå upp för oss att denna till synes skojsamma figur, Fader Johannes, då han skyndade sig efter den ursinniga klosteradministratören, egentligen var en av de sällsynta människorna på jorden för vilka rymdens och tidens gränser skiftas; någon för vilken Herren har givit en gåva för att se det förflutna och framtiden lika klart som nutiden. Med total förvåning och inte utan förundran upplevde vi detta själva. Denna man – som vissa hade börjat kalla för Doktor Doolittle – kunde läsa människosjälens hemligheter. Och en människas dolda skatter, all hennes längtan, gärningar och tankar låg öppna för honom. I gamla tider kallade man sådana människor för profeter. Vi i Ryska Ortodoxa Kyrkan kallar dem för de äldsta (*startsí*).

¹ Ärkemandrit: en högre rang bland prästerna som tilldelas munkpräster

Men Fader Johannes kallade sig aldrig för en äldste (en *starets* på rysska). Och när någon antydde att han var det viftade han avvisande bort idén – vaddå äldste? Nej, vi råkar bara vara gamla män som har erfårit ett och annat!

Ända till slutet av hans liv var han övertygad om detta, en övertygelse som sprang fram ur hans rejäla inre ödmjukhet. Och ändå trodde många av oss som kände Fader Johannes att Herren hade sänt denna person som en sann äldste, någon som förstod Guds hemlighetsfulla vilja och Guds försyn.

Ja, detta var ju det märkliga med honom: Fader Johannes hade förmågan att se Guds vilja när det gällde andra människor. Men vi som var noviser förstod inte detta. Det verkade först som att denna präst bara var en mycket vis äldre man. För all del var det ju hans kända "visdom" som fick människor att komma från alla olika delar av Ryssland för att träffa honom. Det var bara senare att dessa tusentals människor från hela landet upptäckte till sin stora förvåning att de egentligen inte hade kommit för ett klokt råd, utan för något mycket mer betydelsefullt.

I vårt världsliga liv omges vi av människor som gärna vill ge oss råd baserat på deras egna erfarenheter. Men människorna som dök upp hos Fader Johannes, vanligtvis mitt under de mest tragiska och ödesdigra perioder i deras liv, ville inte höra från honom endast om hur de skulle göra för att agera klokt, utan hur de kunde agera med vishet: vilken väg som var den enda rätta. För att vara exakt var det hans unika förståelse för Guds vilja som gjorde honom unik – mer unik än mycket kända visa

män, mer unik än intellektuella teologer, mer unik än de mest erfarna och underbara prästerna.

Jag minns att när jag fortfarande var en ung novis kom en av pilgrimerna från Moskva fram till mig och berättade för mig om något han själv just hade sett. Fader Johannes rusade mot kyrkan, omgiven av en stor skara som vanligt. Alla var desperata efter att få prata med honom. Plötsligt kastade sig en kvinna ner på marken framför honom med en treåring i sina armar.

- Fader, välsigna mitt barn innan han genomgår en operation. Läkarna beordrar att han måste genomgå operationen omedelbart i Moskva.

Fader Johannes stannade till och sade något till kvinnan som förvånade pilgrimerna djupt.

- Under inga omständigheter! sade Fader Johannes. Då dör han på operationsbordet! Be, ta väl hand om honom, men du skall under inga omständigheter låta honom opereras. Han kommer att tillfriskna.

Fader Johannes välsignade pojken med korsets tecken.

Pilgrimen och jag blev förskräckta. Vad skulle hända om prästen hade begått ett misstag? Om pojken dog? Vad skulle mamman göra med Fader Johannes om något sådant hände?

Vi misstänkte naturligtvis inte att Fader Johannes motsatte sig all medicin principiellt. Det finns förvisso de som gör så i vissa religiösa kretsar, men det är ovanligt. Nej, tvärtom välsignade Fader

Johannes ofta människor när de skulle opereras, och insisterade ibland att människor skulle opereras. Det fanns ett flertal kända läkare som såg Fader Johannes som sin bikt-fader, och sig själva som hans andliga barn.

Vi väntade med fasan på att höra hur det gick. Skulle mamman till pojken återvända till klostret tröstlös, hämndlysten? Men av Fader Johannes beteende att döma, då han fridfullt gick från sitt rum till kyrkan och tillbaka varje dag, kunde vi bara dra slutsatsen att en äldste som hade gett ett så otvetydigt råd måste veta vad han håller på med. Och det visade sig vara så.

Förtroende och lydnad är de huvudsakliga reglerna i ett förhållande mellan en Rysk Ortodox Kristen och hans bikt-fader eller andliga fader. Naturligtvis är det så att inte varje andlig fader kan inspirera människor till total lydnad, och andliga fäder av den kalibern är förvisso ganska sällsynta. Detta är alltså egentligen en mycket komplicerad fråga. Det har funnits mycket tragiska fall där odiskutabla präster har inbillat sig att de var en äldste, och har därför gett obarmhärtiga befallningar och arroganta undervisningar. Det sämsta de har kunnat göra, och det har de gjort, är något som är helt och hållet förbjudet i det andliga livet: de har underminerat den andliga friheten, den fria viljan hos det andliga barnet.

Fader Johannes var aldrig en andlig diktator. Han insisterade aldrig på sin egen vilja, utan hade obegränsad respekt för mänsklig frihet. För den enskildes frihet visade han den yttersta vördnad. Fader Johannes var beredd på att övertala, förmana, anmoda, till och med böna och be sina församlingsmedlemmar att höra på

hans råd – råd som han på något sätt visste var helt och hållet nödvändigt för att personen i frågan skulle bli lycklig. Men om personen envist insisterade på att följa sin egen väg suckade Fader Johannes och sade – du får välja som du själv anser är bäst.

Så vitt jag vet ångrade sig människorna alltid bittert i slutändan när de inte hade följt hans råd. Och oftast började de på allvar lyssna på honom nästa gång de kom till honom. Fader Johannes ägde en orubblig medkänsla och ett överflöd av kärlek så att han alltid tog dessa människor till sitt stora hjärta, och snålade inte varken med sin tid eller med sin styrka, då han ständigt försökte att rätta deras misstag.

Historien om den unga pojken och operationen får mig att minnas en liknande händelse som ägde rum ungefär tio år senare. Men den incidenten slutade på ett helt annat sätt.

När denna historia utspelar sig bodde det i Moskva en otrolig, unik och mycket intressant kvinna som hette Valentina Pavlovna Konolova. Hon verkar ha gått rakt ut ur en av de kända målningar av Kustodiev – hon liknade ett av hennes porträtt på en handelskvinna i Moskva, den som hänger på Tretjakovgallerian. Hon var en sextioårig änka och direktör för ett stort livsmedelsvaruhus på Mira Prospekt i Moskva. Hon var bastant och intensivt jordnära. Man kunde oftast hitta Valentina Pavlovna på kontoret där hon höll hov bakom sitt stora chefsskrivbord.

Till och med under Sovjeternas mest skoningslösa förföljelser hade hon

inramade planschikoner som hängde i kontoret, och under skrivbordet hade hon en stor sopsäck på golvet fylld med kontanter. Valentina Pavlovna förvaltade dessa kontanter som hon själv valde: ibland skickade hon ut de anställda till att köpa grönsaker, och ibland gav hon stöd till tiggare, luffare eller heliga dårar – det fanns nämligen många som samlades kring hennes livsmedelsvaruhus för att försörja sig. De anställda var livrädda för Valentina Pavlovna, men älskade henne också. Under Stora Fastan lät hon fira Heliga Oljesmörjelsen på kontoret! Till dessa oljesmörjelsegudstjänster kom de muslimska Tatarerna troget som arbetade på varuhuset. Mot vissa var hon reserverad men hövlig, mot andra vars "ekumenism" upprörde henne (det vill säga – folk som inte var tillräckligt Ortodoxa) kunde hon vara kort och till och med oförskämd.

Jag skickades själv många gånger från Pechory till hennes varuhus i Moskva med en stor lastbil för att köpa mat åt vårt klostrets påskfirande eller julfirande. Valentina Pavlovna välkomnade alltid oss på ett varmt och moderligt sätt. Då hon sedan länge hade begravt sin ende son, var hon särskilt snäll mot unga noviser. Vi blev vänner, särskilt därför att vi hade en gemensam nämnare som gav upphov till diskussioner: vår gemensamma andliga fader, Fader Johannes.

Fader Johannes var kanske den enda personen på jorden som kunde göra så att Valentina Pavlovna blev blyg, även om hon älskade och respekterade honom. Två gånger om året kom hon tillsammans med sina närmaste medarbetare, åkte till Pechory där hon fastade och biktade sig.

Dagar som dessa kände man inte igen henne. Hon var tyst, saktmodig, försiktig, och på inget sätt likt den rika Moskovitiska handelskvinnan man kände – hon som härskade över hela världen.

På hösten 1993 skedde stora förändringar i mitt liv. Jag blev utnämnd till abbot på vår *podvorje* (ett residens i staden som representerar klostret som är ute på landet) i Moskva åt Pskovgrottornas kloster. Residenset skulle vara beläget på det gamla Sretenskiklostret. Men för att handlägga ett stort antal dokument behövde jag ofta vara i Pechory.

Valentina Pavlovnas ögon gjorde ofta ont. De trodde at det inte var något allvarligt, bara starr som kommer med åldern. Då bad hon mig att fråga Fader Johannes om han kunde välsigna henne att opereras hos den berömda Fyodorov Oftalmologiska Institutet. Jag måste erkänna att Fader Johannes svar förvånade mig.

- Nej, nej inte nu! Under inga omständigheter. Inte nu. Vänta ett tag, insisterade han.

När jag kom tillbaka till Moskva meddelade jag Valentina Pavlovna. Hon blev mycket upprörd. Operationen hade planerats på Fyodorovinstitutet, en klinik som var välrenommerade, och det var svårt att få tid hos dem. Då skrev Valentina Pavlovna ett brev till Fader Johannes, där hon förklarade i detalj och återigen bad om hans välsignelse. Hon hävde att operationen var enkel och knappt värd någon större eftertanke.

Fader Johannes visste naturligtvis lika väl som hon vilket rykte institutet hade, samt

hur säkra operationer på starr är. Men då han läste hennes brev som jag hade med mig blev han mycket orolig. Jag satte mig med den gamla prästen en lång stund. Mycket ångestfullt vädjade han till mig att jag absolut måste övertala Valentina Pavlovna att inte genomgå operationen denna gång. Han skrev ett långt brev till henne och bönade att hon skulle lystna på honom. Med all den auktoritet han hade som hennes andliga fader välsignade han henne om hon bestämde sig för att senarelägga operationen. Sen skulle allting gå bra, men inte nu.

Samtidigt fick jag två veckors ledighet. I över tio år hade jag aldrig fått någon ledighet, och då välsignade Fader Johannes mig att åka på spahotell för att vila i Krim i två veckor. Han insisterade att jag måste ta med mig Valentina Pavlovna. Han skrev ett särskilt brev till henne om detta, och återigen vädjade att hon måste senarelägga operationen tills en månad efter semestern.

Om hon får operationen nu dör hon, sade Fader Johannes till mig sorgset när jag lämnade honom.

Men när jag kom tillbaka till Moskva insåg jag att jag inte var någon match för Valentina Pavlovna. Det var som att prata med en tegelstensmur. Det var kanske första gången i hennes liv som hon gick emot sin andliga faders vilja. Hon rasade och sade att hon senaste hade åkt på semester när hon var tonåring. Hon var helt ursinnig.

- Vad är det mer för galna idéer som Fader Johannes fått för sig? Semester! Och vem skall jag låta sköta varuhuset?

Hon var sannerligen indignerad att Fader Johannes "gjorde en så stor sak" över en "rutinmässig behandling". Men jag var lika bestämd och berättade för henne att jag skulle köpa två semesterresor, och att vi skulle båda åka till Krim snart, till det idylliska spahotellet. Det lät efter ett tag som om Valentina Pavlovna lugnat ner sig och att hon gick med på det.

Det gick några dagar. Jag fick välsignelse av Hans Helighet, Patriarken, för att åka på min semester. Jag beställde resa för två (inte svåra att få, på slutet av hösten), och jag ringde varuhuset för att berätta för Valentina Pavlovna när vi skulle åka.

Valentina Pavlovna är på sjukhuset, berättade hennes sekreterare. De opererar henne idag.

- Va!! skrek jag. Men Fader Johannes förbjuder det!

Det visade sig att ett par dagar innan hade en nunna besökt varuhuset. Nunnans civila yrke var läkare, och hon kunde inte hålla med om det som Fader Johannes hade sagt. Hon stödde Valentina Pavlovna helt, bortsåg från Fader Johannes råd, och istället bad om välsignelse från munkarna på Helige Treenighetens-Sankt Sergius Lavra² för operationen. De välsignade henne att bli opererad. Valentina Pavlovna var mycket nöjd och gick till Fyodorov Oftalmologiska Institutet och räknade med en enkel operation. Efter ett par-tre dagar skulle hon möta upp mig i Krim. Men

² *Lavra* är ett namn som används för ett kloster som har särskild betydelse. Helige Treenighetens-Sankt Sergius Lavra är historiskt sett ett av de mest betydande kloster för Ryssland, och grundades på trettonhundratalet av den store Sankt Sergius av Radonezh.

under operationen fick hon plötsligt en hemsk hjärnblödning och blev helt paralyserad.

När jag fick höra detta rusade jag till telefonen för att ringa Fader Johannes assistent, administratören Fader Filaret. När det var nödsituation kom Fader Johannes till Fader Filarets rum för att använda telefonen.

- Hur kunde du göra så? Varför lyssnade du inte på mig? Fader Johannes hade gråten i halsen när han hörde de hemska nyheterna.

- Om jag insisterar så starkt på något är det för att jag vet vad jag pratar om!

Vad kunde jag svara? Ingenting. Jag frågade bara hur jag kunde hjälpa nu. Valentina Pavlovna var fortfarande medvetlös. Fader Johannes bad mig gå till kyrkan och hämta de Heliga Gåvorna (Kristi kropp och blod som sparas efter kommunionen just för att tas med ut till sjuka). När hon vaknade till – dag eller natt – skulle jag omedelbart höra hennes bikt och ge henne kommunion.

Genom Fader Johannes oavbrutna förböner återfick Valentina Pavlovna medvetande nästa dag. Hennes släktingar berättade för mig om detta, och inom en halvtimme var jag bredvid henne i sjukhuset. Hon togs in på intensivvårdsavdelningen på en metallbänk. Hon låg under ett vitt lakan och var svag och helt hjälplös. När hon såg mig blundade hon och grät. Hon kunde inte prata. Men inga ord behövdes för att förstå hennes bikt. Jag gav henne den sista smörjelsen och hon fick kommunion som avsked.

Nästa dag fick hon återigen kommunion av Fader Vladimir Chuvinik – prästen som döpte mig. Och på samma kväll dog hon. Då vi begravde Valentina Pavlovna var stämningen transcendent och hoppfull, med en känsla av frid. Enligt Kyrkans uråldriga tradition går själen omedelbart till Herrens tron om man tagit kommunion samma dag man dör.

.....

Fader Johannes är också intimt associerad med allting som handlar om det monastiska livets återuppbyggnad på vårt eget Sretenskikloster. På hösten 1993 under minnesgudstjänsten till Iverons Gudsmodersikonen kom jag på besök hos Fader Johannes. Detta var en mycket svår tid i mitt eget liv. Jag hade då blivit präst i Moskvas Donskojkloster. Men relationen mellan mig och abboten på klostret, Ärkemandrit Agathodoros, hade blivit helt förstört och allt på grund av mina egna misstag. Jag hade ingen aning om hur jag skulle kunna ställa saker till rätta. Fader Agathodoros själv skickade mig till Pechory för att besöka min andliga fader, i förhoppning om att det skulle lösa mina problem.

Fader Johannes tröstade mig varsamt och uppmanade mig till att hitta en sann munks tålmod. Han hittade alltid de rätta orden på något sätt. Det anmärkningsvärda med Fader Johannes var hans kärlek för människor, hans tro, och hans hopp på Guds försyn. Dessa var så stora att till och med folk som kom till honom med till synes oöverkomliga problem lämnade prästens rum full – inte bara av tröst med full utav energi för att återigen ge sig in i livet. Men det fanns en till extremt sällsynt kvalitet som Fader Johannes ägde: hans auktoritet. Han talade

som en som har auktoritet från Gud att ge livskraft till andra, och leda dem till att glatt följa Kristus.

Den gången när jag kom tillbaka på besök satt vi tillsammans under en lång stund. Aftonens vigiliagudstjänst hade redan börjat. Fader Johannes tittade brådskande på sin klocka och skickade iväg mig till kyrkan. Han skulle följa med snart.

Jag och de andra prästmunkarna hade redan skrudat oss och väntade på att *Akatisten*³ skulle börja vid det urgamla altaret nere i grottan under Gudaföderskans Insomnandes Katedral. Plötsligt kom Fader Johannes fram till oss. Jag hade precis sett honom en halvtimme tidigare, men nu såg han helt annorlunda ut. Hans utseende var mycket ovanligt: fokuserat och något strängt.

Utan att säga ett ord tog han mig i handen och ledde mig fram till altaret – fram till det Heliga Bordet. Han bugade sig djupt tre gånger och med vördnad lade sin hand på det Heliga Bordet och bad mig göra likadant. Då vände han sig till mig och sade

- Hör nu på Guds vilja ...

Jag hade aldrig hört Fader Johannes säga något liknande.

- Du återvänder till Moskva och går omedelbart för att träffa Hans Helighet Patriarken, började Fader Johannes. Du ber honom att omplacera dig från Donskojklostret till Pskov Grottklostrets

³ Akatist: en hymn till ett helgons vördnad, skriven i en särskild stil. Namnet tyder på att man inte sitter ner under hymnen, utan att den skall läsas i ett, stående. Den akatist som firar Gudaföderskan ofta kallas bara för "Akatisten".

brödraskap. Du ber Hans Helighet att välsigna dig då du grundar ett residens i Moskva för att representera Pskovs Grottkloster. Och du kommer att förestå residenset.

Jag visste inte ens vad jag skulle säga. Å ena sida var det klart att hela mitt liv höll på att ändra sig i denna stund. Å andra sidan visste jag från all min tidigare erfarenhet att det som Fader Johannes sade mig just nu var fullständigt orealistiskt.

- Men Fader, vädjade jag, detta är helt omöjligt! Patriarken har nyligen tillkännagivit officiellt att inga stiftskloster får lov att ha residens här i Moskva. Han har till och med förbjudit alla – strängt – att komma till honom med sådana förslag.

Nu behövs en kort förklaring: vid denna tid hade Ryska Ortodoxa Kyrkan lyckats återöppna 360 kloster, och antalet nyöppnade ökade varje månad. Många av dessa klosterkommuniteter önskade, naturligtvis, att ha en egen representation i huvudstaden där de kunde få in pengar i kollekten av besökande, och på så vis finansiera livet ute på landet. De många ansökningar till patriarken om att få ett eget residens hade blivit en tung börda för honom. Han hade nyligen samlat sina administratörer och hade strängt varnat dem att inga flera sådana ansökningar fick komma in till honom. Hans anledning var att om alla kyrkor i Moskva gick åt som residens för olika kloster skulle det inte räcka med kyrkor åt de lokala församlingarna. Jag förklarade detta för Fader Johannes men han lyfte inte ens på ögonbrynen.

- Var inte rädd för något! sade han. Åk och träffa Hans Helighet. Förmedla exakt det som jag har sagt dig. Hans Helighet kommer att ge dig hans välsignelse. Och då – nu ändrade Fader Johannes tonläge och blev plötsligt både affärsmässig och passionerad i samma andetag – då blir du erbjuden flera olika katedraler. Ta inte den första de erbjuder dig! Utav alla de som erbjuds dig ta den som du gillar bäst, men akta dig för att frestas av den största eller mest kända kyrka.

Nu var det dags att gå ut för *akatisten*. Den gode Fader tillade – efter gudstjänsten väntar jag på dig i mitt rum.

Genom hela *akatisten*, och under hela aftongudstjänsten som följde kunde jag inte göra annat än oroa mig och älta Fader Johannes ord som han just talat. När vigilian var slut rusade jag in till honom med en gång. Fader Johannes upprepade samma sak för mig flera gånger som han hade sagt vid altaret. Han lugnade mig. Han uppmuntrade mig och bad mig bestämt att utan någon som helst tvivel göra exakt det som han befallt.

Fader Johannes sade aldrig innan eller efter sådana stora och fruktansvärda ord som ”hör nu på Guds vilja!”

Han var inte en man som uttalade sådana ord, eller ens andra ord, lättamt. Därför tog jag det han sade mig på mycket stort allvar. Då jag övervunnit min egen rädsla lovade jag att troget utföra i varje aspekt det som min äldste hade bett mig göra.

När jag hade rest tillbaka till Moskva visade sig snart ett lämpligt tillfälle för att träffa Hans Helighet, Patriarken. Med ett

bultande hjärta förmedlade jag varje ord som Fader Johannes hade sagt: att jag skulle omplaceras från Donskojklostrets brödraskap till Pskov Grottklostret, att Hans Helighet skulle välsigna grundandet av en representantkyrka i Moskva åt vårt Pskov Grottkloster ... och att jag skulle bli föreståndare.

Till min enorma förvåning tyckte Hans Helighet att det var både rätt tid och fullt lämpligt att Pskovs Grottkloster skulle få ett residens i Moskva. Det visade sig att det nyligen hade föreslagits ett gränsområde med förhöjd säkerhet just kring staden Pechory där klostret finns. Pechory ligger nämligen nära Estland som nyligen blivit självständig. I så fall skulle det kunna bli problem för pilgrimer som ville komma fram till det ursprungliga Pskovklostret. Därför kunde ett residens i Moskva vara till stor hjälp för kyrkan, tyckte Patriarken, särskilt om man föreställde sig att gränspolisen skulle göra det svårt för pilgrimer att komma fram till klostret. Hans Helighet befallde därför Ärkebiskop Arsenij (Epifanov) och Ärkepräst Vladimir Divakov att arbeta med mig för att välja en lämplig plats för residenset.

Deras första förslag var Gudsmoders Beskydds kloster som nyligen hade tillfallit kyrkan då brödraskapet inte kunde ta hand om det. Jag åkte dit för att beundra kyrkan, men kom ihåg Fader Johannes råd vilket var att jag skulle tacka nej till det första stället som erbjöds. Min ursäkt var att Gudsmoders Beskydds kloster var för stort för våra behov.

Då erbjöd Ärkebiskop Arsenij mig två till adresser: Helige Jungfru Marias Beskydds

katedral i en kranskommun, och Sretenskaklostret på Lugjankagatan, mitt i centrala Moskva. Katedralen i kranskommunen verkade för mig som om den var för stor, och dekorationerna var för mäktiga, medan Sretenskaklostret var just den rätta storleken, och var exakt som Fader Johannes hade nämnt i sina råd. Dessutom var det inte bara en kyrka utan ett helt kloster som hade stängts 1925. Det var alltså en plats där man i alla fall skulle behöva återskapa munklivet. Jag ringde Fader Filaret i Pechory och han hämtade min andlige fader till telefonen.

- Sretenskaklostret? Den som ligger vid Trubnajaplatsen? Fader Johannes visste precis allt om kyrkor i Moskva.

- Utmärkt! Ta det!

Arton år har gått sedan vi grundade residenset, men alltid, i dagar av både glädje och sorg, har vi blivit stötta av Fader Johannes förböner, välsignelser och ibland stränga förmaningar. Han har också gett oss många av sina egna ikoner, bland annat hans favorit, Vladimirs Gudsmodersikonen. Fader Johannes välsignade oss att starta ett bokförlag i klostret, ett prästseminarium, och flera andra verksamheter som stödjer klostret. Det måste sägas att Fader Johannes vakade över varje steg vi tog, särskilt i de första och svåraste åren, medan vi åter uppreste kommuniteten. Efter att man inte längre var rädd för att gränskonflikter skulle förstöra för pilgrimer på väg till Pechory var det ingen annan än Fader Johannes som välsignade oss att be Hans Helighet, Patriarken, att låta vårt residens bli självständigt som det nya Sretenskaklostret.

Sretenskaklostrets brödraskap vördar Fader Johannes som en äldste, en *starets*, och som den som välsignade skapandet av vårt kloster. Han är vår fader i förbön, vår andliga rådgivare, vår beskyddare. Varje dag säger vi böner för hans själs vila. Hans predikningar, brev och visdomsord är som textböcker för brödraskapet här på klostret, liksom för eleverna på vårt prästseminarium, och för våra församlingsmedlemmar.

Jag skulle särskilt vilja komma ihåg hur själarna hos dem som var lyckliga nog att få ha kontakt med Fader Johannes förändrades – som om de bokstavligen blivit pånyttfödda. Men det är svårt att återge allt som hände under de tjugofem åren då jag hade förmånen att känna Fader Johannes. Det är egentligen inte ens korrekt att säga att jag kände honom. Till slut förblev Fader Johannes ett slående och vackert mysterium.

Ibland uppenbarade han sig för oss på ett sådant sätt så att vi blev helt stumma, och bara kunde stirra i förundran. Till exempel kommer jag ihåg min stora förvåning när jag hörde honom citera en *zek* (en person som hade varit fånge på Gulag). Dessutom använde han frasen så lättsamt och avslappnat, som om det inte var något ovanligt. Jag kunde först inte tro mina öron.

Min vän, Fader Rafael, bodde ute i en sömnig landsbygdsförsamling. Han fick en gång besök av sin brorson Valera. Det var snart ganska uppenbart att den unga killen inte hade något som helst intresse av religion, och han hade verkligen inte kommit till sin farbror, prästen, därför att han ville fasta och be. I själva verket

gömde han sig för polisen. Han höll inte saken hemlig länge utan berättade allting för oss första kvällen. I hans hemstad hade han blivit anklagad för ett allvarligt brott, men han försäkrade oss om att han inte var skyldig. Fastän det var ganska klart från första anblicken att den här killen var långt ifrån oskyldig trodde vi ändå honom i det här fallet. Och det visade sig senare att han blev rentvådd. Han hade inte haft med det brottet att göra.

Vi tog med den unge killen till klostret för att tala med Fader Johannes, och för att få hans råd om vad vi skulle göra med pojken härnäst. Fader Johannes överöste honom med artighet och välkomnade honom varmt. Men då sade han kort,

- Ja, Valera, men du kommer i alla fall få lida.

- För vaddå! utbrast pojken.

Fader Johannes vinkade till sig Valera med ett finger och viskade något i hans öra. Unge Valera stapplade bakåt och stirrade i chock på den gode prästen. De bad mig och Fader Rafael att lämna dem i enrum.

En halvtimme senare bad Fader Johannes att vi skulle komma in igen. Då satt Valera på den lilla soffan. Man kunde se att han hade gråtit, men ändå verkade han för första gången på alla de dagarna vi hade lärt känna honom som om han var strålände, att han var helt lycklig. Fader Johannes, då han hade hört pojken bikt, höll på att ta av sig sin *epitrachilion* (stola) och prästerliga manschetter (som man har på sig när man tjänstgör). Fader Johannes bad oss att hjälpa Valera att fasta och be i tre dagar på klostret, och sen att få ta emot

de sjukas oljesmörjelse, och att få ta emot nattvarden. Fader Johannes välsignade honom att åka hem till sin hemstad Chictopol.

- Varför? frågade vi. Men det verkade som om Fader Johannes redan förklarat allting för pojken – eller, allt förutom en sak.

När han skulle säga adjö till Fader Johannes frågade Valera

– Vad skall jag då göra när jag sitter inne?

Då svarade Fader Johannes på ett kallt och utstuderat sätt med den ökända *zek-credo*: Tro inte, frukta inte, tigg inte. Då tillade han, och nu blev hans ansikte som vanligt igen,

– Det är enkelt. Huvudsaken är att du skall be. Gud är mycket nära dig på den platsen. Du kommer att se!

Fader Johannes visste vad han pratade om.

Det var tre personer som 1950 skrev på ett brev till den hemliga polisen. De skrev för att anklaga Fader Johannes, och detta var på Stalins tid. Församlingsherden i kyrkan där Fader Johannes tjänstgjorde, körledaren och en diakon. De anklagade Fader Johannes för att ha bildat en grupp ungdomsgrupp där det var förbjudet att gå med i den kommunistiska ungdomsligan (*komsomol*), samt för "antisovjetisk uppvigling".

Fader Johannes greps. Han förvarades i ungefär ett år på KGBs Lubjankahäkte, i en mörk cell utan fönster. Under tiden blev han upprepade gånger torterad och "förhörd".

Under sina "förhör" erkände Fader Johannes att många unga människor visst hade samlats kring honom. Men han stod fast vid att han som pastor i en kyrkan inte kunde utvisa dem bara för att de var unga. Han kunde inte låta bli att ta emot dem när de kom. Och vad gällde Komsomol kunde han medge att han aldrig kunde välsigna någon att gå med i den eftersom den var en ateistisk organisation. Ingen sann kristen kunde någonsin vara med i en sådan grupp. Men han utövade bestämt inte någon "antisojetisk uppvigling". Han var präst, menade han, och sekulära aktiviteter intresserade honom inte.

Fader Johannes uppgav aldrig ett enda namn på en vän under hela tiden som de torterade honom i fängelset. Han visste om att om han bara nämnde en enda person skulle den personen omedelbart gripas.

Många år senare berättade Fader Johannes för oss om den som förhörde honom. De var lika gamla. 1950 hade båda fyllt fyrtio. Och förhørsledaren hade i grunden samma namn, Ivan (den ryska varianten på Johannes). De hade till och med samma patronymikon - Mikhailovich. Fader Johannes berättade för oss att han omnämnde förhørsledaren var enda dag i sina förböner, och glömde honom aldrig.

- Han bröt varenda en av mina fingrar! utbrast Fader Johannes, och visade oss sina händer vilka var helt missbildade efter tortyren.

Då tänkte vi att trots all tortyr i fängelset, så bad Fader Johannes ändå varje dag för den person som utsatt honom för detta - det är att vara kristen på riktigt! Skulle det inte vara intressant att få veta vad som

hände förhørsledaren, denna Ivan Mikhailovich för vilken Ivan Mikhailovich Krestiankin ber varje dag?

För att till slut bryta denna "kriminella" prästs vilja arrangerade KGBs förhørsledare Ivan Mikhailovich en konfrontation mellan Fader Johannes och kyrkoherden i kyrkan där Fader Johannes hade tjänstgjort. Fader Johannes visste redan att det var denna man som hade förrått honom, och att det var på grund av honom som Fader Johannes hade gripits och lidit så enormt. Men när kyrkoherden kom in i rummet var Fader Johannes så glad för att se sin broder och prästkollega, den som han hade firat den Gudomliga Liturgin⁴ med så många gånger, så att han bara slängde armarna runt honom!

Kyrkoherden skakade i Fader Johannes famn och svimmade prompt. Ja, konfrontationen gick så där. Dock dömdes han, utan bevis från den som anklagat honom, utan något som helst bevis eller något erkännande, för antisojetisk uppvigling till åtta år på en av Gulagens läger.

Det har skrivits någonstans om en av de gamla Heliga Fäder i vår kyrka att, då kärleken fanns i hans hjärta till överflöd glömde han helt bort vad ondskan var. Och när vi var unga noviser, reflekterade vi ofta över hur det kom sig att Gud ger somliga av hans sanna tjänare vissa gåvor såsom profetia eller mirakulösa helande krafter eller förmågan att veta Hans vilja. Vad har dessa presterat? Varför just de? Det var trots allt nästan omöjligt att föreställa sig att denna man - han för vilken folk öppnade sina hjärtan och

⁴ *Gudomlig Liturgi*: Motsvarar högmässa

berättade sina mest intima tankar och gärningar – att han någonsin kunde varit annorlunda än han var när vi kände honom; en som hade obegränsat medlidande för alla utan undantag. Man kunde helt enkelt inte föreställa sig att hans hjärta inte var full med denna kraftfulla, mystiska, all-förlåtande kärlek, den som givits oss i denna värld av Guds korsfäste Son.

Det som alltid har imponerat mig, när det gäller historierna om de åren som Fader Johannes satt fånge i de fruktansvärda lägren, var hans sätt att beskriva dem. De var så fulla av grymhet, av lidande, så känslökalla. Tro det eller ej, påstod Fader Johannes, så var de lyckligaste dagarna i hans liv.

- Därför att Gud alltid fanns nära oss! utbrast Fader Johannes ofta, fast han utan tvekan visste om att vi omöjligen kunde förstå honom.

- Av någon anledning kan jag inte komma ihåg ett enda dåligt minne, sade han om lägren. Nu kan jag bara minnas hur jag brukade be där. Himlarna öppnade sig och änglarna sjöng i himlarna! Jag vet inte längre hur man ber på det viset.

.....

I munkcellen där Fader Johannes brukade ta emot sina många besökare var det alltid högljutt. Fader Johannes brukade bara flyga in – ja, flyga – till och med när han var sjuttio eller åttio år, till och med när han var nittio, när han blev svag av åldern, ändå sprang han, bokstavligen, fram till sin ikon och i en minut, då han inte låtsades om att någon var med honom i rummet,

stod han helt stilla framför ikonen. Han var helt insjunken i förbön för de människorna som hade kommit dit för att besöka honom.

Bara då han hade gjort klart denna huvuduppgift vända han sig till sina gäster. Var och en fick en vänlig blick. Och han välsignade dem, var och en. Han viskade något till vissa av dem. Han oroade sig bara för andra. Han förklarade. Han tröstade. Han klagade och uppmuntrade. Han stönade och suckade och viftade med händerna. Mer än något annat liknade han i dessa stunder en höna som grubblade och vakade över sina kycklingar. När han äntligen var klar med alla besökare kollapsade han på den urgamla lilla soffan och började prata med den första besökaren. Varje besökare hade sina egna problem. Jag kan inte föra de andras talan men jag minns de problem som jag själv kom till honom med.

I nio år vägrade Fader Johannes att ge mig välsignelsen att bli vigd till munk. Jag förblev novis (man brukar vara novis i cirka tre år) och han sade att han endast skulle välsigna mig att bli munk om min mor också välsignade mig att bli det. Men min mor, Gud ge henne vila, fastän hon tyckte om att jag tjänstgjorde i kyrkan, som präst, ville rakt inte att jag skulle bli munk. Fader Johannes insisterade att detta var villkoret. Jag måste få mammas tillåtelse. Han tillade – om du verkligen vill bli munk be då till Gud om hjälp att få din mors välsignelse. Herren skall ordna allt i rätt tid.

Vid den tiden hade jag redan lärt mig tro på Fader Johannes fullt ut. Jag väntade lugnt, först som novis på Pskov

Grottkloster, sedan på Ryska Ortodoxa Kyrkans bokförlag under Metropoliten Pitirim. Och en dag, när jag skulle återvända till Fader Johannes i Pechory, berättade jag för honom att Donskojklostret snart skulle öppnas igen, och att den var en plats som älskades av Moskvabor. Då sade Fader Johannes plötsligt – nästa gång du ser din mor be henne välsigna dig att bli munk. Jag tror inte att hon säger nej denna gång. Och eftersom du har varit tålmodig i nio år och inte tagit saken i egna händer kommer du att se hur Herren inte kommer att undanhålla dig hans särskilda nåd. Du kommer att få en gåva.

Senare började Fader Johannes berätta historier om Donskojklostret från sin ungdom, om den tidigare patriarken Tikhon som Fader Johannes älskade dyrt, och som hade bott där under den hemliga polisens husarrest. Fader Johannes berättade för mig att på 90-talet, i samma rum där vi satt, hade Patriark Tikhon uppenbarat sig för honom i en dröm och varnat honom om den schism som skulle plåga Ryska Ortodoxa Kyrkan. Det var precis det som hände i Ukraina, då en del av dess kyrka splittrades från vår kyrka.

När han skulle avsluta bad Fader Johannes framför sin älskade ikon på Gudaföderskan som hängde i hans cell, den som kallas "hon som söker upp de förlorade". Och han befallde mig att skynda mig hem. Så snart jag fick min mors välsignelse skulle jag vigas till munk (alltså få tonsuren) av Hans Helighet, Patriarken.

Genom Fader Johannes förböner gick min mor med på att välsigna mig att bli munk.

Hon välsignade mig själv med Gudaföderskans ikon. Då blev jag skickad av Hans Helighet, Patriark Alexej II att avlägga mina ed hos Donskojklostrets brödraskap i Moskva.

Fader Johannes löfte om att jag skulle få en gåva gick också i uppfyllelse. Det råkade vara så att abboten av Donskojklostret, Ärkemandrit Agathadorus, var tvungen att senarelägga min munkvigning två gånger på grund av brådskande ärenden i vilka han var tvungen att resa bort. Och då det äntligen blev dags för min munkvigning fick det ske just på min födelsedag då jag skulle fylla trettiofyra. Jag fick ett nytt namn – istället för mitt dopnamn Georg fick jag nu heta Tikhon som munk – efter mitt favorithelgon som även är skyddshelgon åt Donskojklostret.

Det finns mycket som jag fortfarande minns. Strax efter att Valentina Pavlovna Konavalova dog lades jag själv in på sjukhus en längre tid. Det var en ganska allvarlig sjukdom. Fader Johannes bad ett andligt barn till honom, Nastja Goryunova, att leverera ett brev till mig. Han hälsade att jag skulle äta fisk och mjölkprodukter fastän det var julfastan (man brukar annars avstå från allt animaliskt under julfastan). Mina vänner hade fixat in mig på ett mycket bra sjukhus. Det fanns till och med en TV i mitt rum. När jag blev piggare bestämde jag mig för att titta på nyheterna. Vid den här tiden hade jag inte sett på TV i många år. Efter nyheterna tittade jag på en intressant film.

Senare samma dag kom Nastja Goryunova till staden efter ett besök i Pechory, och hon gav mig ytterligare ett brev från Fader Johannes. Jag minns fortfarande hur jag

fick hans brev, och låg som en latmask i sängen. Jag såg på någon film eller något annat på TV. Jag såg till och med på TV samtidigt som jag försökte läsa Fader Johannes brev. Och då kom jag till slutet. Fader Johannes skrev, "Fader Tikhon, jag har lovat dig att slappna av vad gäller fastan. Men jag har inte lovat dig att titta på TV!" Jag rullade prompt ut ur sängen och drog ut sladden till TV:n från kontakten. Jag kände vid det här laget allt för väl vad som skulle hända om jag inte lydde Fader Johannes.

Fader Johannes hade sina kritiker också. Det fanns somliga som av någon anledning inte erkände honom som äldste. Och det fanns de som till och med var hans fiender. Fader Johannes stod ut med deras hat och förtal och svek med endast hjärtligt medlidande, och höll fast vid en sann Kristen kärlek för dessa människor. Jag kommer att minnas resten av mitt liv en predikan han gav 1987 i Sankt Mikael's Katedral vid Pskovs grottkloster.

- Vi har befallits av vår Herre att älska vår nästa såsom oss själva, men det angår oss inte om de älskar oss tillbaka eller inte! Det ända vi skall bry oss om är att se till att vi verkligen älskar dem!

En präst från Moskva som var ett andligt barn till Fader Johannes, kom till mig en gång med en ovanlig förfrågan. Jag skulle lämna tillbaka en *epitrachelion* (en stola) – det som är symbolen för prästämbetet – som Fader Johannes hade gett denna präst med välsignelse och visdomsord innan hans prästvigning. Denna präst sade till mig rakt ut att han hade blivit så besviken på Fader Johannes därför att Fader Johannes inte stödde hans åsikter i en

kyrkopolitisk fråga. Prästen förespråkade en mycket strängare tolkning än Fader Johannes i frågan. Så många bittra ord sade prästen till mig! Det verkade som om han inte alls ville tänka på de många år som Fader Johannes hade lidit för sin tro i Gulaglägren, eller att Fader Johannes hade blivit torterad utan att gå med på att förneka sin tro, eller ange en "medbrottsling" för att få ett lindrigare straff. Det spelade ingen roll att Fader Johannes aldrig hade gått med på eftergifter mot Sovjetregimen såsom andra – för denna präst var Fader Johannes nu en förrädare för att han hade en mjukare åsikt i den aktuella frågan.

Med ett tungt hjärta lämnade jag tillbaka stolan till Fader Johannes. Hans reaktion gjorde mig mycket förvånad. Han gjorde ett korstecken, tog emot stolan med genuin vördnad och kysste den, såsom präster brukar göra. Då sade han till mig, "Jag gav den med kärlek och jag tar tillbaka den med kärlek ..."

Samma präst som hade klagat på Fader Johannes lämnade snart vår Ortodoxa jurisdiktion. Då han blivit osams med människor i den jurisdiktionen gick han över till en tredje jurisdiktion, och så vidare.

En annan berättelse kommer från en äldre Moskvabo, Adrian Yegorov. Han skriver, "Under större delen av mitt liv var jag bekant med Patriark Pimen. En gång frågade jag honom hur det är tänkt att en andlig fader skall vara. Han svarade mig att det kanske bara finns en enda andlig fader i hela Ryssland – Fader Johannes." Patriark Pimen bjöd alltid med Fader Johannes till sin sommarbostad i

Peredelkino under Fader Johannes sällsynta besök i Moskva. Då satt de länge och samtalade.

Fader Johannes hade stor vördnad, kärlek och respekt för Ryska Ortodoxa Kyrkans biskopar. Han var djupt övertygad i sin själ om att högre sanning på denna jord bara återfinns hos Kyrkan. Fader Johannes ville inte veta av några schismer, uppror eller ifrågasättande av dogmer. Han talade strängt mot allt sådant, fast han visste mycket väl om hur mycket förtal och till och med hat som han skulle bli tvungen att utstå. Han var verkligen en kyrkans man. Många gånger befallde han att något skulle göras exakt såsom Hans Helighet, Patriarken, hade bestämt – fastän han själv inte höll med om att det skulle bli så.

Samtidigt betydde det inte att han behövde göra avkall på att kunna tänka eller ifrågasätta. Hans lydnad var inte själlös – inte alls! Jag minns en gång då en av klostrets abbotar, tillsammans med klostrets biskop försökte att övertala Fader Johannes att ge hans välsignelse åt ett beslut som redan hade tagits, fastän Fader Johannes inte alls höll med om beslut. Dessa högvärdiga män krävde att Fader Johannes skulle ge trovärdighet till deras befallning eftersom han betraktades om en äldste. Men Fader Johannes enorma erfarenhet i kyrkan (han började som altartjänare redan som fyra-åring) gjorde att han hade självförtroendet som krävdes för att tillkännage för herrskapet att inget gott skulle kunna komma av deras planer, och att han helt enkelt inte kunde ge sin välsignelse.

De började insistera, och tryckte på honom ordentligt – man skulle kunna säga att de

hade kniven mot hans strupe. Präster och munkar vet mycket väl att det är dårskap att motsätta sig biskopens eller abbotens vilja. Fader Johannes stod ut med deras belägring med lugn och tålmod. Hela tiden förklarade han tålmodigt att han inte kunde ge välsignelse för något som han inte höll med om i själen. Om de som styrde kände att det verkligen var nödvändigt att agera såsom de sade, skulle han respektera deras beslut ödmjukt, därför att det var ju de själva som skulle svara inför Gud och brödraskapet för beslutet. Men i detta fall var beslutet i frågan en som föddes bara utav illvilja och lidandets hetta, och därför kunde han bara inte ge sin välsignelse. Ödmjukt men bestämt nej.

I allmänhet minns alla som kände honom att Fader Johannes var god och kärleksfull. I hela mitt liv har jag inte träffat någon som visste bättre hur han skulle uttrycka sin faderliga kärlek. Och man skall tillägga att Fader Johannes kunde vara mycket strikt när det behövdes.

När det var aktuellt kunde han förmana och tukta på ett sådant sätt så att man verkligen inte avundades mottagaren. Jag minns en gång då jag fortfarande var novis i Pechory, då jag hörde Fader Johannes säga,

- Ni kallar er för munkar? Trams! Ni är trevliga snubbar bara – inget mer!

Fader Johannes var inte rädd för att tala sanning just till den det gällde, och han gjorde det alltid för personens bästa oavsett om det var en biskop eller en enkel novis eller någon utifrån som besökte klostret. Hans beslutsamhet och andliga

principfasthet hade varit Fader Johannes själs grund sedan tidig barndom, då han hade haft turen att komma i kontakt med stora andliga personligheter som senare blev martyrer i Ryska Ortodoxa Kyrkan.

Här kan man läsa ett brev han skrev till mig 1997, som svar på en av många frågor jag ställde till honom,

"Här har du ett till exempel på en situation som jag nu har letat fram i mitt minnes lagerhus. Vid denna tid var jag bara tolv år gammal, men händelsen gjorde ett sådant intryck på mig att jag fortfarande kan se det och kommer ihåg namn på alla involverade. I staden Orjol hade vi en utmärkt ärkebiskop, Serafim Ostroumov. Han var den mest intelligent, den godaste, den mest kärleksfulle och anspråkslöse mannen. Jag kan inte räkna upp alla komplimanger han förtjänar. Det är som om hela hans liv var en förberedelse för att han skulle ta emot det heliga martyrskapets krona, och det var ju det han fick göra efter revolutionen. Hursomhelst hände det en gång, på förlåtelsens söndag (söndagen före Stora Fastan då alla skall förlåta och be varandra om förlåtelse från alla andra) att denna goda ärkebiskop körde ut två munkar från sitt kloster: abboten Kallistos och Diakonen Tikhon. Han slängde ut dem på grund av någon missgärning. Och han gjorde det offentligt och med stor auktoritet så att andra inte ens frestades att associeras med dem. Och i nästa andetag sade han förlåtelsens ord i gudstjänstordningen för förlåtelsens söndag – han bad om förlåtelse från alla och åt alla ...

Som en ung människa kunde mitt samvete inte vara annat än mycket chockerad utav

det som jag just sett. Tänk själv på kontrasten: å ena sidan körde han ut två från klostret – alltså avsaknad av förlåtelse – och å andra sidan en ödmjuk bön om förlåtelse åt sig själv och alla andra. Vid den tiden förstod jag bara en sak: att straff ibland kan vara en början till förlåtelse och att utan straff finns ingen förlåtelse. Nu i min ålders höst har jag bara vördnad för Ärkebiskop Serafims mod och visdom därför att det vi som var där den dagen alla lärde oss har vi aldrig glömt."

Fader Johannes var alltid orubblig och glad i sin tro på den mest värdefulla och uppenbara av de högre sanningarna: att en Kristens liv på jorden och den himmelske kyrkans liv är sammankopplade med obrytbara trådar. Och denna tro som han ägde bekräftades på ett anmärkningsvärt sätt just vid tiden för sin egen bortgång – en tid som betydde lika mycket för Fader Johannes som för alla andra dödliga människor.

Fader Johannes lämnade oss för att träffa Herren då han var nittiosex år. Det hände på en festdag som hade en särskild betydelse för Fader Johannes – dagen då man åminner Rysslands nya martyrer och bekännare (alltså de som led under kommunismen). Många av dessa helgon som fick sätta livet till för Kristus under nittonhundratalets grymmaste förföljelser var Fader Johannes lärare och närmsta vänner. Han hörde på ett sätt också till deras sällskap. Det var på så vis mycket passande att just på Rysslands Nya Martyrers festdag, morgonen den 5:e februari 2006, precis efter Fader Johannes mottagit de sjukas smörjelse och tagit emot kommunion, att Herren kallade Fader Johannes till Sin sida.

Efter Fader Johannes död, är det många av de som hade den stora fördelen att ha lärt känna honom under hans liv som fortfarande känner av hans kärlek. Man känner av hans förböner, hans stöd, och omsorg. Och fastän Fader Johannes är i en annan värld kommer man alltid känna av detta.

År 2007 sammanföll Patriark Alexijs namnsdag med första söndag i Stora Fastan, dagen då vi firar Ortodoxins Seger. Vi på Sretenskiklostret hade tillbringat hela veckan innan på oförglömliga gudstjänster då man reflekterar över Fastans första tunga vecka. På lördagen efter liturgin började gäster att dyka upp för att fira patriarkens namnsdag. Från tiden efter vespern och fram till sent på kvällen fanns det mycket att göra med att välkomna och hitta rum åt munkar, präster och ärkebiskopar som brukade övernatta hos oss på Sretenskiklostret. När vi var utmattade och desperata efter att få sova bestämde jag mig för att läsa de föreskrivna bönerna inför kommunionen först på morgonen. Men – en stor skam – jag försov mig. Och nu körde jag i värsta hast till Kristi Frälsarens Katedral för liturgin, utan att ha bett de föreskrivna bönerna.

Två eller tre gånger under de tjugo åren jag har tjänstgjort som präst har jag blivit tvungen att fira gudstjänst utan att ha varit förberedd. Varje gång har det inte funnits någon ursäkt eller förmildrande omständighet eller utmattning som jag kunde skylla på – inget för att dränka mitt samvetes grymma förmaningar. Men nu försökte jag ändå övertala mig själv om att ... tja ... fastän jag inte hade bett de föreskrivna bönerna ... jag hade ändå för

all del tillbringat hela veckan, morgon, middag, natt, med att be i katedralen. Och på onsdag, fredag och lördag – alltså så sent som dagen innan – hade jag tagit kommunion och hade följt alla regler och bett alla böner.

När jag höll på att skruda mig och kom in i altarrummet i katedralen, som var full med de högsta bland prästerskapet, höll jag på som bäst med att påminna mig själv om att det nuförtiden finns mycket kända moderna präster som påstår att det egentligen inte spelar så stor roll om man ber alla böner före kommunion.

Ja ... jag hade i stort sett lyckats nå en kompromiss med den lilla rösten inom mig som heter "samvete", som förmanade mig för mitt misstag, när Metropoliten Varnava av Chuvashia plötsligt kom fram till mig. Jag hade sett denna äldre och mycket respekterade kyrkaldste många gånger vid gudstjänster hos Hans Helighet, Patriarken, men aldrig växlat ord med honom. Plötsligt kom han fram till mig och sade, "Må Herren frälsa dig, Fader Tikhon, för den underbara film du gjorde om Pskovs grottkloster. Jag gillade den verkligen. Jag kände Fader Johannes i femtio år, och brukade alltid besöka honom i Pechory."

Filmen som Metropoliten pratade om var en dokumentär som jag hade gjort om Pskovs grottkloster, och det fanns en hel del intervjumaterial med Fader Johannes.

"Vet du, jag tänkte just på en sak, " fortsatte Metropoliten, "Du kanske hörde om en gång på 50-talet då Fader Johannes tjänstgjorde i en församling ute på landet." Och en gång precis efter vigilian

(kombination av aftongudstjänst och morgongudstjänst tillsammans) kom det tjuvar in i hans hus. De band fast honom och slog honom. Och de lämnade honom för att dö. Du har visst hört denna berättelse eller?”

”Ja, Metropolit Varnava, jag känner till historien. På morgonen precis innan liturgin hittade församlingsborna honom och frigjorde honom.

”Exakt. Ja. Så var det! Fader Johannes vaknade till, tackade Herren för den näräddsoplevelse han hade fått, och för att han räddats, och så gick han bort till kyrkan och firade liturgin. Och vet du vad han berättade för mig sen? Han berättade för mig att detta var den enda gången i hela hans liv som han firat liturgin utan att först ha förberett sig ordentligt. Alltså utan att först ha bätt de föreskrivna bönerna. Hursomhelst ... gå med Gud!”

Det råkade vara så att Ärkemandrit Dionysios Shchigin stod bredvid mig just då. Jag gick fram till honom och berättade hela historien, både om att jag själv inte förberett mig och om samtalet som jag just haft med Metropolit Varnava. Jag bekände allting för Fader Dionysios och så förundrades vi båda tillsammans om hur stor och hemlighetsfull Guds försyn är.

Vem vet vad det var som vi just hade bevittnat? Kanske hade Fader Johannes, genom Metropolit Varnava, just läxat upp en av sina ”dåraktiga barn” igen – ett namn som han kallade mig i ett av sina brev. Eller så hade vi kanske helt enkelt träffat en till av dessa ovärderliga hemliga asketer, tjänare åt Herren, vars trogna skaror aldrig kommer att sitta i Kristi Ortodoxa Kyrka.